

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Рівненський відділ Українського географічного товариства
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи



ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ, ГЕОГРАФІЯ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
Рівненського відділу Українського географічного товариства
і кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Національного університету водного господарства
та природокористування

УДК 338.48:640.4(063)

Туризм, рекреація, географія та готельно-ресторанна справа в контексті сталого розвитку : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, 9–10 квітня 2026 р.) / редкол.: проф. Мошинський В. С. (голов. ред.), Савіна Н. Б., Коротун С. І. та ін. [Електронне видання]. – Рівне : НУВГП, 2026. – 273 с.

ISBN 978-966-327-689-2

Редакційна колегія:

Головний редактор:

Мошинський В. С., д.с.-г.н., проф., ректор НУВГП (м. Рівне);

Співголови редакційної колегії:

Савіна Н. Б., д.е.н., проф., проректор НУВГП (м. Рівне);

Коротун С. І., к.геогр.н., доцент, зав. кафедри ТГРС НУВГП, Голова Рівненського відділу УГТ (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Конарівська О.Б., к.е.н., доцент, член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне).

Редакційна колегія:

Джинджоян В. В., д.е.н., проф. (ДГУ, м. Дніпро);

Калько А. Д., д.геогр.н., проф., член Президії Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне);

Коротун О. П., к.е.н., доцент, член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне);

Мартинюк В. О., к.геогр.н., доцент, член Президії Рівненського відділу УГТ (РДГУ, м. Рівне);

Прищепа А. М., д.с.-г.н., проф. (НУВГП, м. Рівне);

Скорина Т. М., к.е.н., член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне);

Опанашук Ю. Я., к.е.н., доцент, Голова готельних об'єднань та готелів міст України (м. Київ);

Ставська Ю. В. к.е.н., доцент (ВНАУ, м. Вінниця);

Яроменко О. В., к.геогр.н., доцент, член Президії Рівненського відділу УГТ (МЕГУ, м. Рівне).

Секретар:

Яковишина М. С., старший викладач, член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне).

Рецензенти:

Ільїн Л. В., д.геогр.н., проф. (ВНУ, м. Луцьк);

Клименко М. О., д.с.-г.н., проф. (НУВГП, м. Рівне);

Тарасюк Г. М., д.е.н., проф. (ДУЖП, м. Житомир).

Рекомендовано Вченою Радою

Національного університету водного господарства та природокористування.

Протокол № 5 від 29.05.2026 р.

Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імені, статистичних матеріалів та інших відомостей.

ISBN 978-966-327-689-2

© Колектив авторів, 2026

© Національний університет водного

господарства та природокористування, 2026

Задворний С. І., к.геогр.н., доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

ФЕНОМЕН «SLOW TOURISM» У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ЛОКАЛЬНОЇ ГОСТИННОСТІ

У доповіді розкрито актуальні аспекти феномену повільного туризму та визначено його роль у сучасній системі локальної гостинності. Проаналізовано основні проблеми розвитку цього напрямку у світі та в Україні. Окреслено переваги й загрози впровадження концепції «slow tourism» у системі гостинності периферійних територіальних громад. Запропоновано пріоритетні напрями розвитку повільного туризму на засадах сталого розвитку.

Ключові слова: туризм, рекреація, гостинність, повільний, громада, локальний, дестинація.

The report reveals relevant aspects of the slow-tourism phenomenon and defines its role in the modern system of local hospitality. The main problems of the development of this direction in the world and in Ukraine are analyzed. The advantages and threats of implementing the concept of «slow tourism» in the hospitality system of peripheral territorial communities are outlined. Priority areas for the development of slow tourism on the basis of sustainable development are proposed.

Keywords: tourism, recreation, hospitality, slow, community, local, destination.

Активізація внутрішнього туризму в Україні, його орієнтація на локальний продукт сприяють розвитку локальної гостинності, що стає стимулом розвитку для зміцнення територіальних спільнот, зокрема периферійних та напівпериферійних. Це, своєю чергою, дає поштовх до появи нових форм туристично-рекреаційної діяльності та формування запитів споживачів на якісні й безпечні послуги. У цьому контексті, в Україні та світі дедалі більшої популярності набирає феномен «slow tourism» (повільний туризм). У територіальному вимірі він спрямований на локальні туристичні дестинації, що створює передумови для сталого соціально-економічного розвитку територіальних громад. Водночас виникають виклики, пов'язані зі специфікою впровадження моделі повільного туризму та її роллю в розбудові системи локальної гостинності, що потребує подальшого ґрунтовного наукового аналізу.

Сьогодні швидкий ритм життя та інтенсивна професійна рутинна зумовлюють потребу в постійному рекреаційному перезавантаженні,

сповільненні діяльності, а також цифровому та комунікаційному детоксі. Споживачі туристичних послуг замість подорожей у форматі «галопом по Європах» починають надавати перевагу довготривалому перебуванню в межах однієї дестинації. Це є соціально-психологічним наслідком прагнення до повільного способу життя (slow living) або реакцією на надмірну динаміку ритмів у сучасному цифровому суспільстві. Турист прагне змінити свою роль пасивного споживача послуг, акцентуючи увагу на отриманні комплексного досвіду від перебування на обраній локації. Зазначені тенденції сформували концепцію повільного туризму як модель усвідомленого та якісного споживання туристично-рекреаційних послуг.

Феномен «slow tourism» часто ототожнюють із філософією подорожей «slow travel». Водночас між ними існує різниця: повільний туризм більше є соціально-економічною моделлю сталого розвитку територій, тоді як повільні подорожі мають здебільшого особистісно зорієнтований формат духовно-практичного освоєння світу.

Повільний туризм розвивається в межах інституціоналізації повільного руху, який був заснований у 1980-х роках в Італії у контексті загальних глокалізаційних тенденцій. Сьогодні можна виокремити наступні «Slow»-ідеї, на яких базується філософія «Slow Movement»: припинити поспішати, але встигнути все; встигнути все завдяки усвідомленому підходу до свого життя; якісний підхід завжди допомагає отримати радість від того, що робиш, головне – не втрачати здатності знаходити задоволення в дрібницях життя [1, с. 22]. Інтеграція цих принципів у системі розбудови локальної гостинності дозволяє змістити акцент із масових туристичних потоків на створення унікального місцевого продукту, що забезпечує стаке зростання та збереження автентичності периферійних територій.

Slow travel та time travel (імерсивні подорожі) набули сьогодні надзвичайної популярності серед широкого кола споживачів послуг індустрії гостинності. Так, зокрема, повільний туризм було визначено трендом 2025 року, адже у сучасних реаліях майже кожен четвертий турист планує досліджувати світ у форматі «slow travel». Такий підхід передбачає занурення в одне місце призначення на тривалий час як місцевий житель, щоб повністю відчувати його культуру [6]. Це свідчить про те, що якісні враження сьогодні стають вагомим чинником вибору, ніж кількісне охоплення дестинацій.

У той же час повільні подорожі – це не про відмову від відкриттів, а про їх поглиблення [3]. Такий відпочинок звільняє від виснажливих поїздок, поспішних екскурсій і постійної зміни місць. Замість втоми і біганини туристи отримують глибокі враження і досвід,

що збагачує їх [5]. Туризм майбутнього тісно пов'язаний зі змінами в поведінці, потребах і свідомості сучасних туристів, зумовленими соціально-економічними викликами, пандемією та загостренням непередбачуваності через війну [4]. За таких умов повільний туризм трансформується з вузькоспеціалізованого тренду в стратегічний інструмент адаптації локальних спільнот до нових запитів суспільства, орієнтованих на безпеку, стабільність та змістовність відпочинку.

Повільний туризм можна розуміти як навмисний контрнарратив масовому туризму, що зосереджується на сприянні глибшим зв'язкам між мандрівниками, місцевими громадами та навколишнім середовищем. Теоретичну основу повільного туризму формують сталий розвиток, культурна автентичність, часове та просторове занурення та зв'язок із місцевими громадами [8]. Така модель стимулює попит на автентичний продукт, перетворюючи локальну гостинність на головний чинник розвитку громади.

Головна мета повільного туризму, на відміну від спорідненого напрямку – тихого туризму («quiet tourism»), які іноді ототожнюють, полягає в його соціальній орієнтованості. Повільний туризм, насамперед, спрямований на активну комунікацію з представниками місцевої громади та насолодження локальною автентикою у найрізноманітніших її вимірах. Таким чином, ключовою ознакою повільного туризму є пріоритет міжособистісної взаємодії та глибинної інтеграції мандрівника в соціокультурне середовище громади.

У багатьох країнах світу існує низка створених та апробованих маршрутів повільного туризму, які користуються популярністю (Італія, Іспанія, США Франція, Швейцарія та ін.). Популярними форматами локацій виступають малі міста та містечка, агротериторії та природно-заповідні об'єкти.

Успіх феномену повільного туризму неможливий без ефективної синергетичної взаємодії з локальною гостинністю, що базується на місцевих традиціях, звичаях, ресурсах і продуктах, а в концептуальному вимірі – на ідентичності територіальної спільноти. Загалом гостинність є іманентною рисою української побутової культури, що створює сприятливі передумови для розвитку локального туризму, підкреслюючи унікальність кожної дестинації мікрорівня. Локальна гостинність допомагає громадам не лише розвивати і монетизувати повільний туризм, а й сприяє збереженню культурної спадщини.

Сьогодні, попри зростання популярності «slow tourism», існує низка проблем, що стримують його розвиток у світі та Україні. Зокрема, варто виокремити такі деструктивні чинники: домінування парадигми масового туризму, крос-культурні бар'єри, недостатнє транспортно-

інфраструктурне забезпечення, відносно висока вартість послуг, а також безпекові ризики та загальну нестабільність в умовах невизначеності.

Впровадження моделі «slow tourism» у систему гостинності периферійних територіальних громад містить як суттєві переваги, так і певні загрози. До переваг належать, насамперед, стимулювання розвитку локальної економіки, підвищення іміджу громади, збереження культурної та природної спадщини, мінімізація рекреаційного навантаження, а також гуманітарний розвиток спільноти. Серед ключових загроз варто виокремити інфраструктурну неготовність, ймовірну соціальну напругу, економічну нестабільність та ризик втрати культурної самобутності через надмірну комерціалізацію. Загалом, успішна реалізація концепції повільного туризму залежить від здатності громади забезпечити баланс між економічною вигодою та збереженням своєї унікальної ідентичності.

В окремих дослідженнях повільний туризм розглядається як альтернатива сталому, водночас ми трактуємо його як взаємодоповнювальний інструментарій сталого розвитку. Так, наприклад, орієнтація на повільні подорожі зменшує негативний вплив масового туризму на окремі міста. Однією із ключових рекомендацій тут є планування таких подорожей у міжсезоння [7]. Це є позитивною практикою у контексті сталого розвитку туризму.

Наразі пріоритетними напрямками розвитку повільного туризму на засадах сталого розвитку у системі локальної гостинності є такі: екологізація послуг, культурна імєрсія, агротуристична інтеграція, програми «цифрового детоксу», етногастрономія та розбудова мережі повільних маршрутів (пішохідних, велосипедних, водних, кінних). Комплексна реалізація цих напрямів дає змогу периферійним громадам трансформувати локальну автентичність у прибутковий туристичний продукт, зберігаючи при цьому цілісність природного та соціокультурного середовища.

Отже, феномен «slow tourism» сьогодні постає стратегічною моделлю сталого розвитку периферійних громад, що базується на синергії локальної гостинності та усвідомленого споживання туристичних послуг. Впровадження цієї концепції дозволяє трансформувати унікальну самобутність територій у конкурентоспроможний туристичний продукт, нівелюючи виклики масового туризму. Ефективна реалізація потенціалу повільного туризму в Україні потребує збалансованого підходу, де монетизація матеріальних та нематеріальних ресурсів гармонійно поєднується зі збереженням соціокультурної ідентичності громад.

Список використаних джерел: 1. Божко Л. Д. Повільний туризм як нова філософія європейського туризму. *Культура України*. 2020. № 70. URL: <https://ku-khsac.in.ua/article/view/221385/>. (дата звернення: 01.04.2026). 2. Задворний С. Управління розвитком туризму в локальних спільнотах (досвід територіальних громад Хмельницької області). *Економіка та суспільство*. 2022. № 46. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2017/1946>. (дата звернення: 01.04.2026). 3. Подорожі без поспіху: чому slow travel змінює спосіб бачити світ. URL: <https://arctica.zp.ua/podorozhi-bez-pospihu-chomu-slow-travel-zminyuye-sposib-bachyty-svit/>. (дата звернення: 01.04.2026). 4. Липчук В., Липчук Н. Slow-tourism як альтернативна модель сучасного туризму. *Економіка та суспільство*. 2025. № 76. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6330>. (дата звернення: 01.04.2026). 5. Повільні подорожі: суть і переваги. URL: <https://heybus.com.ua/advice/slow-travel-the-essence-and-benefits>. (дата звернення: 01.04.2026). 6. Узяти максимум: експерти передбачили головні туристичні тренди у 2025 році. URL: https://www.unian.ua/tourism/news/u-2025-roci-turisti-hotitimit-uziyati-vid-zhittya-maksimum-golovni-tendenciji-v-podorozhah-2025-12773631.html#goog_rewarded. (дата звернення: 01.04.2026). 7. Що таке slow travel та в чому його переваги. URL: <https://elle.ua/stil-zhizni/puteshestviya/shcho-take-slow-travel-ta-u-chomu-yogo-perevagi/>. (дата звернення: 01.04.2026). 8. Defining slow tourism. URL: <https://www.interregeurope.eu/slowdown/news-and-events/news/defining-slow-tourism>. (дата звернення: 01.04.2026).

УДК 338.48:640.4:658.56

Конарівська О. Б., к.е.н., доцент,
Сидорчук М. О., здобувач 3 курсу
 спец. 241 «Готельно-ресторанна справа»,
 Національний університет водного
 господарства та природокористування, м. Рівне, Україна

ГАСТРОНОМІЧНА СПАДЩИНА РІВНЕНЩИНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Досліджено гастрономічну ідентичність Рівненщини як складової регіональної культурної спадщини. Охарактеризовано історико-культурні передумови формування традиційної кухні регіону. Обґрунтовано значення рецептурної спадщини та визначено напрями її збереження і адаптації до сучасних умов розвитку ресторанного господарства.

Ключові слова: гастрономічна ідентичність, традиційна кухня, рецептурна спадщина, автентичність, регіональна кухня, гастрономічний

ЗМІСТ

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ І РЕКРЕАЦІЇ

Борисова О. В., Гринюк Т. А. Потенціал втраченої історико-культурної спадщини в дослідженнях та дестинаціях пізнавального туризму як фактор розвитку та брендингу громад	3
Довгань Н. С. Інноваційні тренди розвитку урбантуризму: теорія та практичні кейси	10
Дударчук К. Д. Активні форми туризму в місті Тернопіль	15
Ємчук Т. В. Мікротуризм як тренд сучасних подорожей: сутність, чинники розвитку та перспективи в Україні	23
Жеворонко С. В. Інноваційні тренди розвитку ділового туризму в країнах азіатсько-тихоокеанського туристичного регіону на сучасному етапі	26
Задворний С. І. Феномен «slow tourism» у сучасній системі локальної гостинності	30
Конарівська О. Б., Сидорчук М. О. Гастрономічна спадщина Рівненщини як інструмент забезпечення сталого розвитку регіону	34
Коротун О. П., Мамай Д. А. Повільний туризм як основа формування туристичного продукту регіону	42
Коротун С. І., Гореньчук Д. О. Креативний туризм як інструмент розвитку локальних громад	45
Кузишин А. В. Міжнародний туризм Центрально-Східної Європи: інноваційні тренди, структурні зміни та перспективи розвитку	48
Малишенко О. В., Грищенко Н. В. Міжнародний досвід формування креативних туристичних продуктів на основі культурної та природної спадщини	53